

ΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ

Ο Οδυσσέας Ελύτης (2 [Νοεμβρίου 1911](#) - 18 [Μαρτίου 1996](#)), φιλολογικό ψευδώνυμο του Οδυσσέα Αλεπουδέλλη του Παναγιώτη, ήταν ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες [ποιητές](#), μέλος της λογοτεχνικής γενιάς του '30. Διακρίθηκε το [1960](#) με το [Κρατικό Βραβείο Ποίησης](#) και το [1979](#) με το [βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας](#), γνωστός για τα ποιητικά του έργα [Αξιον Εστί](#), *Ήλιος ο πρώτος*, *Προσανατολισμοί* κ.α. Διαμόρφωσε ένα προσωπικό ποιητικό ιδίωμα και θεωρείται ένας από τους ανανεωτές της ελληνικής ποίησης. Πολλά ποιήματά του μελοποιήθηκαν ενώ συλλογές του έχουν μεταφραστεί μέχρι σήμερα σε πολλές ξένες γλώσσες. Το έργο του περιλάμβανε ακόμα μεταφράσεις ποιητικών και θεατρικών έργων. Υπήρξε μέλος της Διεθνούς Ένωσης Κριτικών Τέχνης και της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Κριτικής Νεανικά χρόνια

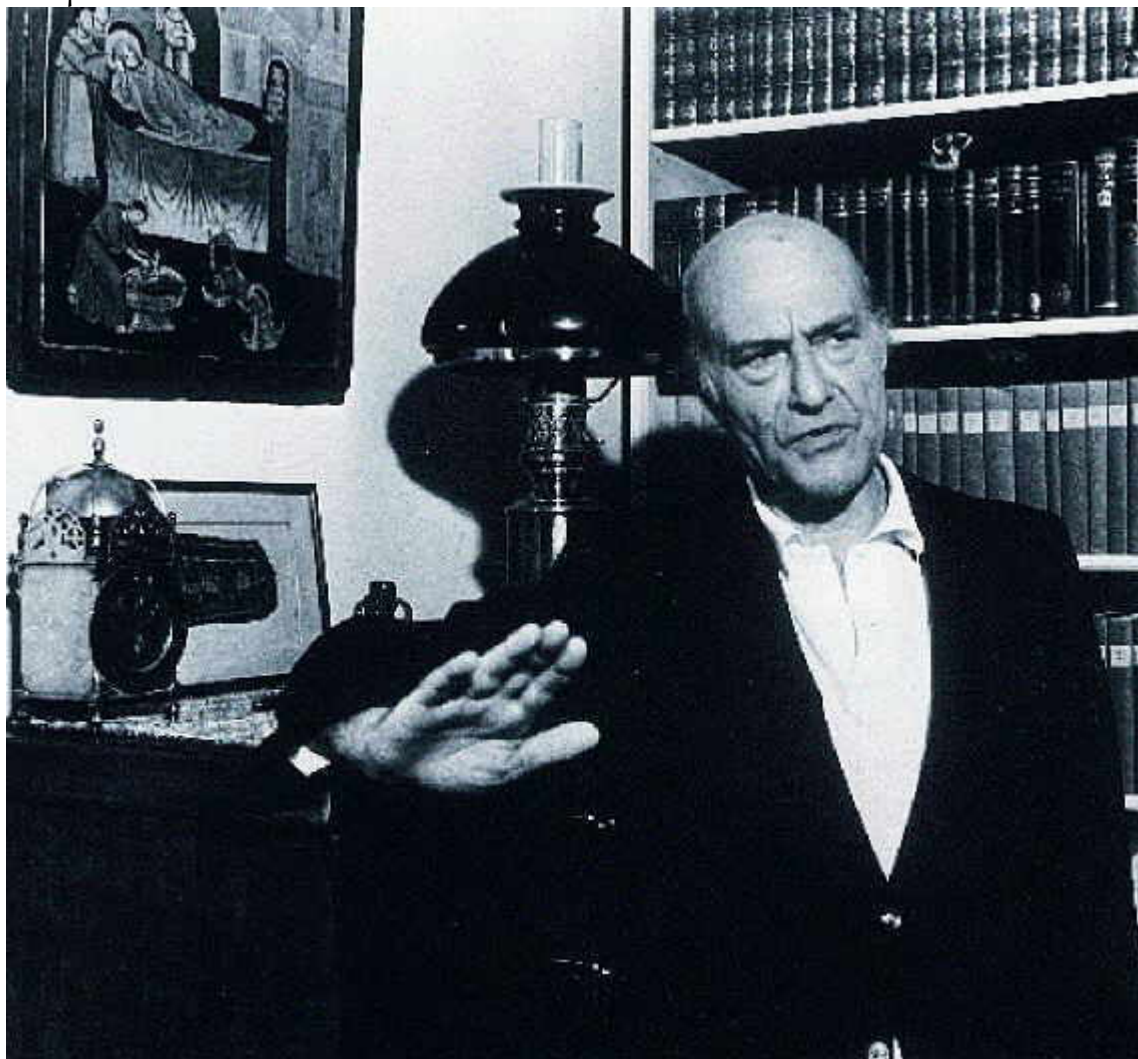
Το [1914](#), ο πατέρας του μετέφερε τα εργοστάσιά του στον [Πειραιά](#) και η οικογένεια εγκαταστάθηκε στην [Αθήνα](#). Ο Οδυσσέας Ελύτης εγγράφηκε το 1917 στο ιδιωτικό σχολείο Δ.Ν. Μακρή, όπου φοίτησε για επτά χρόνια, έχοντας μεταξύ άλλων δασκάλους του τον Ι.Μ. Παναγιωτόπουλο και τον Ι.Θ. Κακριδή. Τα πρώτα καλοκαίρια της ζωής του πέρασαν στην [Κρήτη](#), στη [Λέσβο](#) και στις [Σπέτσες](#). Το

Νοέμβριο του [1920](#), μετά την πτώση του [Βενιζέλου](#), η οικογένειά του αντιμετώπισε διώξεις, με αποκορύφωμα τη σύλληψη του πατέρα του, εξαιτίας της προσήλωσής της στις βενιζελικές ιδέες. Ο ίδιος ο Βενιζέλος είχε στενές σχέσεις με την οικογένεια και είχε φιλοξενηθεί συχνά στην οικία της στο κτήμα του Ακλειδιού. Το [1923](#) ταξίδεψε οικογενειακά στην [Ευρώπη](#), επισκεπτόμενος την [Ιταλία](#), την [Ελβετία](#), τη [Γερμανία](#) και τη [Γιουγκοσλαβία](#). Στη [Λωζάνη](#) ο ποιητής είχε την ευκαιρία να γνωρίσει από κοντά τον [Ελευθέριο Βενιζέλο](#).

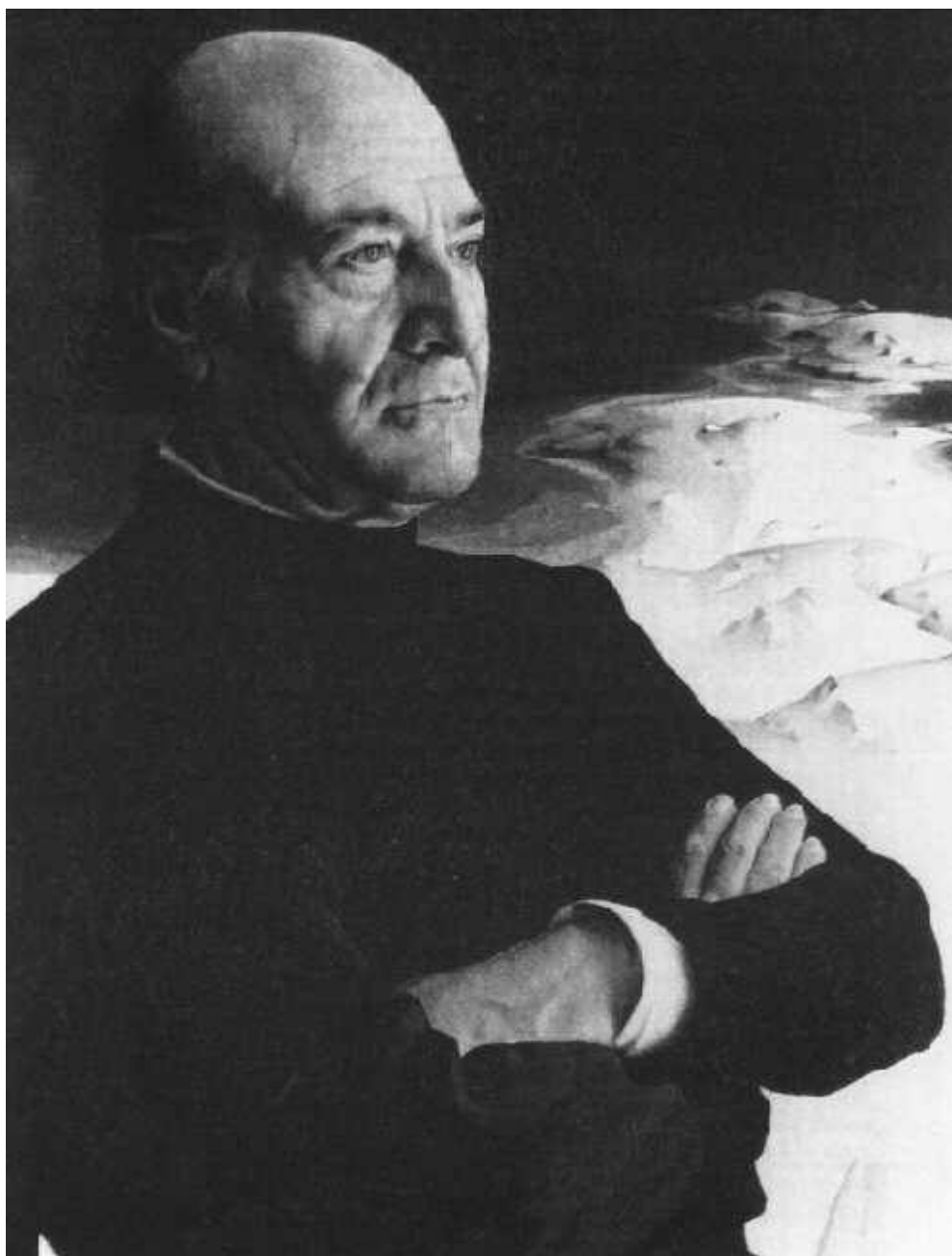
Το φθινόπωρο του [1924](#) εγγράφηκε στο Γ' Γυμνάσιο Αρρένων Αθηνών και συνεργάστηκε στο περιοδικό [Η Διάπλασις των Παίδων](#), χρησιμοποιώντας διάφορα ψευδώνυμα. Το καλοκαίρι του [1928](#) πήρε το απολυτήριο του γυμνασίου. Μετά από πιέσεις των γονέων του, αποφάσισε να σπουδάσει [χημικός](#). Την ίδια περίοδο ήρθε σε επαφή με το έργο του [Καβάφη](#) και του [Κάλβου](#) ανανεώνοντας τη γνωριμία του με τη θελκτική αρχαία [λυρική ποίηση](#). Παράλληλα ανακάλυψε το έργο του [Πωλ Ελυάο](#) και των Γάλλων [υπερρεαλιστών](#), που επέδρασαν σημαντικά στις ιδέες του για τη λογοτεχνία, σύμφωνα με τον ίδιο: «...μ' ανάγκασαν να προσέξω κι αδίστακτα να παραδεχτώ τις δυνατότητες που παρουσίαζε, στην ουσία της ελεύθερης ενάσκησής της, η λυρική ποίηση».

Κάτω από την επίδραση της λογοτεχνικής του στροφής, παραιτήθηκε από την πρόθεση να ασχοληθεί με τη χημεία και το [1930](#) γράφτηκε στη Νομική Σχολή της Αθήνας. Την ίδια περίοδο συνδέθηκε στενότερα με τον [Γιώργο Σαραντάρη](#) (1908-1941), ο οποίος τον ενθάρρυνε στις ποιητικές του προσπάθειες, όταν ακόμα ο Ελύτης ταλαντευόταν σχετικά με το αν έπρεπε να δημοσιεύσει τα έργα του, ενώ τον έφερε σε επαφή και με τον κύκλο των *Νέων Γραμμάτων* ([1935-1940](#), [1944](#)). Το περιοδικό αυτό με συνεργάτες παλιούς και νεότερους αξιόλογους Έλληνες λογοτέχνες ([Γιώργος Σεφέρης](#), [Γεώργιος Θεοτοκάς](#), [Αγγελος Τερζάκης](#), [Κοσμάς Πολίτης](#), [Αγγελος Σικελιανός](#) κ.ά.), έφερε στην Ελλάδα τις σύγχρονες δυτικές καλλιτεχνικές τάσεις και γνώρισε στο αναγνωστικό κοινό κυρίως τους νεότερους ποιητές, με τη μετάφραση αντιπροσωπευτικών έργων τους. Έγινε το πνευματικό όργανο της γενιάς του '30 που φιλοξένησε στις στήλες του όλα τα νεοτεριστικά στοιχεία, κρίνοντας ευνοϊκά και προβάλλοντας τις δημιουργίες των νέων Ελλήνων

ποιητών.

Όπως ο Ελύτης αναγνωρίζει, το [1935](#) στάθηκε μια ιδιαίτερη χρονιά στην πνευματική πορεία του. Τον Ιανουάριο κυκλοφόρησε το περιοδικό [Νέα Γράμματα](#). Το Φεβρουάριο γνώρισε τον [Ανδρέα Εμπειρίκο](#), που χαρακτηριστικά τον περιέγραψε: «...ο μεγάλης αντοχής αθλητής της φαντασίας, με γήπεδο την οικουμένη ολόκληρη και διασκελισμό τον Έρωτα.

Οι δύο ποιητές συνδέθηκαν με στενή φιλία, που κράτησε πάνω από 25 χρόνια. Το Μάρτιο της ίδιας χρονιάς, εκτός από το *Μυθιστόρημα* του Σεφέρη, κυκλοφόρησε η ποιητική συλλογή *Υψικάμινος* του Εμπειρικού, με ποίηση ορθόδοξα υπερρεαλιστική. Ο Ελύτης, δέκα χρόνια νεότερος, είδε να ανοίγεται μπροστά του διάπλατη μια πόρτα σε μια νέα ποιητική πραγματικότητα, όπου μπορούσε με τα δικά του εφόδια να θεμελιώσει το ποιητικό του οικοδόμημα.

Η δημοσίευση των πρώτων ποιημάτων του στα *Νέα Γράμματα* έγινε το Νοέμβριο του 1935, στο 11ο τεύχος του περιοδικού. Ο Ελύτης γνωρίστηκε επίσης με τον ποιητή [Νίκο Γκάτσο](#), που μερικά χρόνια αργότερα τύπωσε την υπερρεαλιστική «*Αμοργό*». Το [1937](#) υπηρέτησε τη

στρατιωτική του θητεία στη Σχολή Εφέδρων Αξιωματικών στην [Κέρκυρα](#), αλληλογραφώντας παράλληλα με το Νίκο Γκάτσο και το Γιώργο Σεφέρη που βρίσκονταν στην [Κορυτσά](#). Το [1939](#) εγκατέλειψε οριστικά τις νομικές σπουδές και μετά από αρκετές δημοσιεύσεις ποιημάτων του σε περιοδικά, τυπώθηκε η πρώτη του ποιητική συλλογή, με τίτλο *Προσανατολισμοί*. Τον επόμενο χρόνο, μεταφράστηκαν για πρώτη φορά ποιήματά του σε ξένη γλώσσα.

Με την έναρξη του πολέμου ο Ελύτης κατατάχθηκε ως [ανθυπολοχαγός](#) στη Διοίκηση του Στρατηγείου Α' Σώματος Στρατού. Στις [13 Δεκεμβρίου 1940](#) μετατέθηκε στη ζώνη πυρός και στις [26 Φεβρουαρίου](#) του επόμενου χρόνου μεταφέρθηκε με σοβαρό κρούσμα κοιλιακού τύφου στο Νοσοκομείο Ιωαννίνων. Το Νοέμβριο του [1943](#) εκδόθηκε η συλλογή «*Ο Ήλιος ο Πρώτος μαζί με τις Παραλλαγές πάνω σε μια αχτίδα*», σε 6.000 αριθμημένα αντίτυπα, ένας ύμνος του Ελύτη στη χαρά της ζωής και στην ομορφιά της φύσης ενώ από το [1945](#) ξεκίνησε η συνεργασία του με το περιοδικό *Τετράδιο* όπου παρουσίασε σε πρώτη δημοσίευση το ποιητικό του έργο *Ασμα Ηρωικό και Πένθιμο για τον χαμένο Ανθυπολοχαγό της Αλβανίας*.

Το [1948](#) ταξίδεψε στην [Ελβετία](#), για να εγκατασταθεί στη συνέχεια στο [Παρίσι](#), όπου παρακολούθησε μαθήματα [φιλοσοφίας](#) στη [Σορβόνη](#). Περιγράφοντας τις εντυπώσεις του από την παραμονή του στη Γαλλία, σχολίασε τα συναισθήματα και τις σκέψεις του: «*Ένα ταξίδι που θα μ' έφερνε πιο κοντά στις πηγές της μοντέρνας τέχνης, συλλογιζόμουννα. Χωρίς να λογαριάζω ότι θα μ' έφερνε συνάμα πολύ κοντά και στις παλιές μου αγάπες, στα κέντρα όπου είχαν δράσει οι πρώτοι Υπερρεαλιστές, στα καφενεία όπου είχαν συζητηθεί τα Μανιφέστα, στη Rue de l'Odeon και στην Place Blanche, στο Montparnasse και στο St.Germain des Pres*»^[2]. Στο [Παρίσι](#) υπήρξε ιδρυτικό μέλος της *Association Internationale des Critiques d' Art* ενώ είχε επίσης την ευκαιρία να γνωριστεί με τους [Αντρέ Μπρετόν](#), [Πωλ Ελύαο](#), [Αλμπέρτο Καμύ](#), [Χουάν Μιρό](#) και άλλους.

Με τη βοήθεια του Ελληνογάλλου τεχνοκριτικού [E. Teriade](#), που πρώτος είχε προσέξει την αξία του έργου του συμπατριώτη του Θεόφιλου, συνάντησε τους μεγάλους ζωγράφους [Ανρί Ματίς](#), [Μαρκ Σαγκάλ](#), [Αλμπέρτο Τζιακομέτι](#), [Τζόρτζιο ντε Κίρικο](#) και [Πικάσο](#), για του οποίου το έργο έγραψε αργότερα άρθρα και αφιέρωσε στην τέχνη του το ποίημα «*Ωδή στον Πικασσό*». Το [1958](#), μετά από μία δεκαπενταετή περίπου περίοδο ποιητικής σιωπής, δημοσιεύτηκαν αποσπάσματα από το *Άξιον Εστί*, στην *Επιθεώρηση Τέχνης*. Το 1959 απέσπασε για το *Άξιον Εστί* το Α' Κρατικό Βραβείο Ποίησης. Την ίδια περίοδο εκδόθηκαν και οι «*Εξη και Μία Τύψεις για τον Ουρανό*». Το [1964](#) ξεκίνησε η ηχογράφηση του

μελοποιημένου *Άξιον Εστί* από τον [Μίκη Θεοδωράκη](#) ενώ η συνεργασία του Ελύτη με το συνθέτη είχε ξεκινήσει ήδη από το 1961. Στις [3 Μαΐου](#) του [1969](#) εγκατέλειψε την Ελλάδα και εγκαταστάθηκε στο Παρίσι, όπου ξεκίνησε τη συγγραφή της συλλογής *Φωτόδεντρο*. Λίγους μήνες αργότερα επισκέφτηκε για ένα διάστημα την [Κύπρο](#), ενώ το [1971](#) επέστρεψε στην Ελλάδα και τον επόμενο χρόνο αρνήθηκε να παραλάβει το "Μεγάλο Βραβείο Λογοτεχνίας" που είχε θεσπίσει η δικτατορία. Μετά την πτώση της δικτατορίας, διορίστηκε πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου του Ε.Ι.Ρ.Τ. και μέλος για δεύτερη φορά του Διοικητικού Συμβουλίου του [Εθνικού Θεάτρου](#) ([1974](#) - [1977](#)). Το [1977](#) αρνήθηκε επίσης την αναγόρευσή του ως Ακαδημαϊκό.

Βραβείο Νομπέλ

«Τότε όμως η Ποίηση; Τι αντιπροσωπεύει μέσα σε μια τέτοια κοινωνία; Απαντώ: τον μόνο χώρο όπου η δύναμη του αριθμού δεν έχει πέραση. Και ακριβώς, η εφετεινή απόφασή σας να τιμήσετε στο πρόσωπό μου την ποίηση μιας μικρής χώρας δείχνει σε πόσο αρμονική ανταπόκριση βρίσκεστε με την χαριστική αντίληψη της τέχνης, την αντίληψη ότι η τέχνη είναι η μόνη εναπομένουσα πολέμιος της ισχύος που κατήντησε να έχει στους καιρούς μας η ποσοτική αποτίμηση των αξιών».

Απόσπασμα από την ομιλία του στην απονομή του βραβείου Νόμπελ.

Κατά τα χρόνια που ακολούθησαν συνέχισε το πολύπλευρο πνευματικό του έργο. Το [1978](#) αναγορεύτηκε επίτιμος διδάκτορας της Φιλοσοφικής Σχολής του [Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης](#) ενώ το [1979](#) τιμήθηκε με το [βραβείο Νόμπελ Λογοτεχνίας](#). Η αναγγελία της απονομής του βραβείου από την Σουηδική Ακαδημία έγινε στις [18 Οκτωβρίου](#) "για την ποίησή του, που με φόντο την ελληνική παράδοση, με αισθηματοποιημένη δύναμη και πνευματική οξύνοια ζωντανεύει τον αγώνα τού σύγχρονου ανθρώπου για ελευθερία και δημιουργία" σύμφωνα με το σκεπτικό της απόφασης. Ο Ελύτης παρέστη στην καθιερωμένη τελετή απονομής του βραβείου στις [10 Δεκεμβρίου](#) του [1979](#), παραλαμβάνοντας το βραβείο από τον βασιλιά Κάρολο Γουστάβο και γνωρίζοντας παγκόσμια δημοσιότητα. Τον επόμενο χρόνο κατέθεσε το χρυσό μετάλλιο και τα διπλώματα του βραβείου στο Μουσείο Μπενάκη. Την απονομή του Νομπέλ, ακολούθησαν τιμητικές διακρίσεις εντός και εκτός Ελλάδας, μεταξύ αυτών και η απονομή φόρου

τιμής σε ειδική συνεδρίαση της Βουλής των Ελλήνων, η αναγόρευση του σε επίτιμο διδάκτορα του Πανεπιστημίου της [Σορβόνης](#), η ίδρυση έδρας νεοελληνικών σπουδών με τίτλο "Έδρα Ελύτη", στο πανεπιστήμιο Rutgers του Νιου Τζέρσεϊ, καθώς και η απονομή του αργυρού μεταλλίου *Benson* από τη Βασιλική Φιλολογική Εταιρεία του Λονδίνου.

Πέθανε στις [18 Μαρτίου](#) του [1996](#) από ανακοπή καρδιάς, στην [Αθήνα](#).

Έργο

Ο Οδυσσέας Ελύτης αποτέλεσε έναν από τους τελευταίους εκπροσώπους της λογοτεχνικής γενιάς του '30, ένα από τα χαρακτηριστικά της οποίας υπήρξε το ιδεολογικό δίλημμα ανάμεσα στην ελληνική παράδοση και τον ευρωπαϊκό μοντερνισμό. Ο ίδιος ο Ελύτης χαρακτήριζε τη δική του θέση στη γενιά αυτή ως *παράξενη* σημειώνοντας χαρακτηριστικά: "από το ένα μέρος ήμουν ο στερνός μιας γενιάς, που έσκυβε στις πηγές μιας ελληνικότητας, κι απ' την άλλη ήμουν ο πρώτος μιας άλλης που δέχονταν τις επαναστατικές θεωρίες ενός μοντέρνου κινήματος"^[10]. Το έργο του έχει επανηλειμμένα συνδεθεί με το κίνημα του [υπερρεαλισμού](#), αν και ο Ελύτης διαφοροποιήθηκε νωρίς από τον "ορθόδοξο" υπερρεαλισμό που ακολούθησαν σύγχρονοί του ποιητές όπως ο [Ανδρέας Εμπειρικός](#), ο [Νίκος Εγγονόπουλος](#) ή ο [Νικόλαος Κάλας](#). Επηρεάστηκε από τον υπερρεαλισμό και δανείστηκε στοιχεία του, τα οποία ωστόσο αναμόρφωσε σύμφωνα με το προσωπικό του ποιητικό όραμα, άρρηκτα συνδεδεμένο με το λυρικό στοιχείο και την ελληνική λαϊκή παράδοση. Οι επιρροές από τον υπερρεαλισμό διακρίνονται ευκολότερα στις δύο πρώτες ποιητικές συλλογές του *Προσανατολισμοί* (1940) και *Ήλιος ο πρώτος* (1943).

Μία από τις κορυφαίες δημιουργίες του υπήρξε το ποίημα *Το Άξιον Εστί* (1959), έργο με το οποίο ο Ελύτης διεκδίκησε θέση στην εθνική λογοτεχνία, προσφέροντας ταυτόχρονα μία «συλλογική μυθολογία» και ένα «εθνικό έργο»^[11]. Πέρα από το ποιητικό του έργο, ο Ελύτης άφησε σημαντικά δοκίμια, συγκεντρωμένα στους τόμους *Ανοιχτά Χαρτιά* (1974) και *Εν Λευκώ* (1992), καθώς και αξιόλογες μεταφράσεις Ευρωπαϊκών ποιητών και θεατρικών συγγραφέων.

έλυτη
ὁ ἥλιος
ὁ ἡλιάτορας

Ομορφη και παράξενη πατρίδα
Ὡσάν αυτή που μου 'λαχε δεν είδα
Ρίχνει να πιάσει ψάρια πιάνει φτερωτά
Στήνει στη γη καράβι κήπο στα νερά
Κλαίει φιλεί το χώμα ξενιτεύεται
Μένει στους πέντε δρόμους αντρείεύεται

Ίσαρος

ΟΔΥΣΣΕΑ ΒΛΥΤΗ ΤΟ ΦΩΤΟΔΕΝΤΡΟ
ΚΑΙ Η ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΟΜΟΡΦΙΑ

Ξέρω πως είναι τίποτε όλα αυτά
και πως η γλώσσα που μιλώ
δεν έχει αλφάβητο

προμετωπίδα Νίκου Νικολάου
1991

Πηγές: www.elwikipedia.org, www.elytis.gr, www.snhell.gr, www.diapolitismos.gr.
Για την εργασία αυτή εργάστηκε ο μαθητής της Β΄τάξης : Λαζαράκης Χρήστος.

